

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clüveri[i] Germaniæ Antiquæ Libri tres

Clüver, Philipp

Lugduni Batavorum, 1631

Cap. XLII. De orientali Germaniæ latere ac termino.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44541

imperio, satis difertè ex eo liquet, quòd unos Sironas Tacitus juxta Sironas nominat.

Ceterùm ipsa SIRONUM gens nulla alia fuit, quàm qui Eginhardo & aliis posterioris sæculi scriptoribus dicuntur NORTMANNI; nunc verò sibi ipsis, & conterminis gentibus, vulgò Normender, Norbagger, & Norske, Latine Norvagi, ac Norvegi; & regio eorum vulgò Norrige, contractèque Norge, id est, *Normannorum regnum*, quam vulgò dicimus *Norvagian*. Nomen eos accepisse à regione mundi, quam *Septentrionem* Latine, *Nord*, *North*, & *Noord* Germanicè vocamus, quia in septentrione siti sunt, dubium esse non potest. nam *bagge* etiam incolis est idem quod Latinis *incolere*, seu *inhabitare*. Apud Plinium regionem dici NERIGON, suprà dictum est. Apud Aethicum, mirum cosmographum, eadem terra adpellatur *Noricum*; in his verbis: *Oceani occidentalis famose insulae sunt, Orcades, Illyricum, Noricum, Ingeonici*. Ubi equidem satis imperitè Illyrici vocabulum admiscuit, quum id aliàs ad Danubium Norico proximum esse audivisset. Per *Noricum*, *Norvagian* eum intelligere, patet ex *Orcadum* mentione, & *Ingeonum*, quorum nomen omnem septentrionalem Germaniam quondam occupasse, infrà docebo.

Atque hæc sunt duò illa vetustissima simul vastissimaque, & absolutissima totius Europæ regna, SVEONUM, atque SIRONUM: quæ ad CIRC jam annos, ex quo in Romanorum pervenerint notitiam, perpetuò eodem tenore duraverunt. quanto verò temporum spatio, ante Romanorum notitiam, in tantà corpora tantamque firmitudinem coaluerint, incertum est. Hæc igitur immensæ illius SVEVIÆ finis.

CAP. XLII.

De orientali Germania latere, ac termino.

HACTENUS Germaniæ gentis, ad Vistulam usque amnem, ac lævum sinus Codani sive Svevici maris litus, exposuit auctor noster omnis. De iis, quas trans Vistulam, & in dextero dicti maris litore posthinc memorat, antequàm agam, de latere hoc Germaniæ orientali, terminoque ejus, variè ab antiquis scriptoribus constituto, dicendum est.

Terminum inter Germaniam Sarmatiamque, sive, uti tunc vocarunt, Scythiam, vetustissimi geographorum Vistulam amnem statuerunt, & sinum Codanum. unde hæc Plinii, lib. IV, cap. XIII, post descriptionem Scandinaviæ: *Nec minor est opinione Finningia. Quidam hæc habitari, ad Vistulam usque fluvium, à Sarmatis, Venedis, Scyris, Hiris, tradunt.* item ista Solimi, cap. XXIII: *Mons Sevo, ipse ingens, nec Riphais minor collibus, initium Germaniæ facit. hunc Ingeones tenent; à quibus primis, post Scythas, nomen Germanicum confurgit.* Haud obscure uterque Finningiam, quæ nunc vulgò dicitur Finland, à Germanorum nomine ac genere excludit. Hinc etiam Ptolemæus Finnos extra Germaniæ limiteis in Sarmatiâ memorat, quamquàm alienissimo situ. Sed idem auctor disertissimis verbis Germaniam Vistulâ terminat. τὸ δὲ ἀνατολικὸν κατὰ τὸν ὄριον ἢ ἀπὸ τῆς εἰρημῆς Πισποφῆς πρὸς τὴν ἀρκτικὴν Σαρματικὴν ὄρη ἀπέχει, καὶ ἡ μὲν τὰ ὄρη τῆς τῶν εἰρημῶν καὶ οὐρίβλα ποταμῶν καὶ ἐπὶ αὐτῶν ὁ ποταμὸς, εὐς θάλασσης. hoc est: *Latus orientale terminat distantia, à dictâ conversione, usque ad imminenteis Sarmatiæ montis: prætereaque distantia post montis ad dictum Vistulæ fontem: atque hinc flumen ipsum, ad mare usque.* Et in descriptione Sarmatiæ, de eodem termino: Ἡ δὲ Ἑυρώπη Σαρματία ἀπὸ τῆς ἀρκτικῆς ἀπὸ δυτικῶν τῶν οὐρίβλα ποταμῶν, καὶ τῆς μετὰ τὸ κεφαλῆς αὐτῆς καὶ τῶν Σαρματικῶν ὄρειν γερμανῆ, καὶ αὐτῶν τοῖς ὄρειν. id est: *Sarmatia Europæa terminatur ab occidente Vistulæ flumine, & lineâ inter fontem ejus & Sarmaticos montis ductâ, tum ipsis montibus.* Sic & Iornan des sub initium de rebus Gothicis: *Scanzia à fronte posita est Vistula fluvii, qui, Sarmaticis montibus ortus, in conspectu Scanzie septentrionali oceano trifidus illabitur, Germaniam Scythiamque determinans.* Et M. Vipsianus Agrippa, quem Plinius citat lib. IV, cap. XII, his verbis: *Agrippa totum eum tractum, ab Istro ad oceanum, bis ad decies centum millia passuum in longitudinem, ali- quantum minus quadringentis in latitudinem, ad flumen Vistulam à desertis Sarmatiæ prodidit.* Hæc etiam disertissimè Vistula pro termino Sarmatiam Germaniamque inter statuitur: nam de Sarmatiæ gentibus proximè Plinius egit. Hinc etiam in fine cap. XIII, nimis exiguam Germaniæ latitudinem inter ortum & occasum idem tribuit Agrippa, CCLXVIII millia passuum. quâ in re mox quoque reprehenditur à Plinio. *Rhætie, inquit hic, prope unius majore latitudine, sanè circa excessum ejus subactæ. nam Germania multis postea annis, nec tota, percognita est.* Est autem Rhætiarum juxta Danubii ripam, à Rheno ad Aeni confluentem, tanta latitudo, quantum univèrsæ tribuit Agrippa Germaniæ. Sed nec Mela

Mela Germanicum nomen ultra Vistulam profert. sic enim ait lib. III, cap. III, post descriptionem Rheni amnis: *Germania hinc ripis ejus usque ad Alpes, à meridie ipsis Alpibus, ab oriente Sarmaticarum confinio gentium: quâ septemtrionem spectat, oceani litore obducta est.* cap. verò IV: *Sarmatia intus, quàm ad mare, latior, ab iis, quæ sequuntur, Vistulâ amne discretâ; quâ retro abit, usque ad Istrum flumen se immittit.*

At post Agrippæ ac Melæ ætatem, quum hæc septemtrionis pars melius jam apertiusque Romanis nosceretur, populosque ad Venedicum sinum incolere Germanici generis, qui Venedos Sarmatas expulerant, compertum esset; Germanici nominis terminum etiam ultra amnem Vistulam protulerunt scriptores. Hinc noster in principio mox libri de Germaniâ, *Germanos à Sarmatis Dacisque, mutuo metu, aut montibus separari tradit: nullo neque Vistulâ, neque alio amne nominato. recensetque, in fine libri, Germaniæ genteis, quæ trans sinum Codânnum Vistulamque & Dacorum monteis incoluerunt, Fenos, Aestios, atque Peucinos, sive Bastarnas.* Ejusdem opinionis fuisse & Plinium, cum ex ipsius, tum ex epitomatoris ejus Solini monumentis elici potest. Plinius lib. IV, cap. XII: *Superiora autem inter Danubium & Hercynium saltum, usque ad Pannonicâ hiberna Carnunti, Germanorumque ibi confinium, campos & plana Iazyges Sarmatæ; montes verò & saltus, pulsi ab his Daci, ad Pathissum amnem à Maro. sive is Duria est, à Svervis reynoque Vanniano dirimens eos. aversa Bastarna tenent, alique inde Germani.* Bastarnas, ab his locis ad ostia usque Danubii & Ponticum mare quondam pertinentibus, fuisse Germanos, non modò è dictis Tacito ac Plinio; sed ex Livio quoque, ac Strabone, suo loco comprobabitur. Qui igitur illi alij supra Bastarnas Germani, nisi quos Aestios, inter Bastarnas Fenosque, apud Vistulâ ripam, adpellat Tacitus? Idem intellexisse ex Plinio videtur epitomator ejus Solinus. sic enim cap. XXIII, de Germaniæ terminis tradit: *Extenditur inter Hercynium saltum, & rupes Sarmatarum: ubi incipit, Danubio, ubi desinit, Rheno perfunditur. De internis ejus partibus, Albis, Guttalus, Vistula, amnes altissimi precipitantur in oceanum.* Quæ tamen verba multiplici sciant mendo: quo antè purganda, quàm de iis, quæ ad nostram spectant, agatur. Quatuor Germaniæ latera voluisse heic Solinum indicare, facile quivis perspexerit. quæ igitur isthæc est inepta quatuor laterum ostensio? Rectè, inquires, in Danubio atque Rheno; rectè item in Sarmatarum rupibus. At quid heic Hercynius saltus? aut quomodò pro termino Germaniæ; quum omnem ferè, ut infra ostendam, Germaniam occupaverit, vel, si istud posterioribus temporibus neges, Bojohæmum, longè etiam ab occiduo exortivoque Germaniæ finibus remotum, cinxerit? An non Plinii epitomator Solinus? Etiam. Habuit ergo ex Plinio, quæ supra retuli; *inter Danubium & Hercynium saltum, campos & plana Iazyges Sarmatas; monteis verò & saltus, Dacos, aversa Bastarnas tenuisse, aliosque inde Germanos.* Jam verò, quid hoc est; *ubi incipit, Danubio, ubi desinit, Rheno perfunditur?* An non Danubii fons haud procul Rheni ripâ? Omnino. Ergo, si initium Germaniæ Danubius, certè eadem regione etiam Rhenu perfundit. Corrigo igitur universa in hanc sententiam: *Extenditur inter Rhenum Hercyniumque saltum & rupes Sarmatarum: ubi incipit, Danubio, ubi desinit, oceano perfunditur.* Atque hoc modo rectè quatuor constituuntur Germaniæ latera: quorum meridionale, ab initio ejus (initium quidpe heic Romanis, respectu Italiæ) Danubius claudit; septemtrionale, oceanus; occidentale, Rhenus; orientale Sarmatarum confinium. quod tamen latus malè Hercynio saltu cingi dixit Solinus; quum is saltus heic in Sarmatarum Iazygum rupibus, veluti in angulo tantum meridionalis orientalisque laterum constiterit. Jam verò, quia Vistulam de internis Germaniæ partibus profluere tradit; certè terminum eum Germaniæ haud intellexit. Unâ igitur cum Tacito, Aestios quoque Germanorum nomini adjecit. De Bastarnis nihil dubitandum; quia disertè ipse Plinius lib. IV, cap. XIV, quintam eos universæ facit Germaniæ partem. Verus igitur veteris Germaniæ ab oriente terminus censendus est is, quem Tacitus in principio mox libri de Germaniâ indicat his verbis: *Germania omnis à Gallis Rhetisque & Pannoniis Rheno & Danubio fluminibus, à Sarmatis Dacisque mutuo metu aut montibus separatur.* A Gallis, ut antè explicatum, Rheno separabatur; à Rhetiis, Norico, ac Pannoniis, Danubio; de quo plura suo loco. heic verò, ubi Danubius terminus esse Germaniæ desinebat, ad Pannonicâ, ut Plinius ait, *hiberna Carnunti, & Mari amnis confluentem, Germanorumque ibi & Iazygum Sarmatarum confinium;* vel, quò postea Quadorum, Germanicæ gentis, nomen pertinuit, ad *Sarmatarum rupes;* seu, ut Ptolemæus vocat, *Σαρματικὸν ὄρη;* id est, *Sarmaticos monteis;* juxta opidum Hungariæ *Vacia,* Danubio adpositum: terminus porrò fuit à meridie supra Iazygas, moatium jugum, quod, Poloniam

Poloniam Russiamque minorem ab Hungariâ ac Transilvaniâ dirimens, vulgò Polonis Hungarisque adcolis *Krápak*, & *Szepéſ*, Russis *Bieszciedy* dicitur, Ptolemæo *Carpates mons*; quo ab Dacis separabantur Germani Bastarnæ, qui & Peucini dicebantur. Ab ortu, nullo certo flumine vel montium jugo ab reliquis Sarmatis cohibebantur Germani; sed *mutuo metu*: qui inter maximas validissimasque duas genteis, æquè potentis, pro termino ac repagulo erat.

Terminum tamen heic, quò meliùs discrimen inter dictas genteis noscatur, statuo, primùm eundem, quo Finningiam Plinii insulam ab oriente cincti, supra, cap. xxxvii hujus libri: inde lineam, à Ladogo lacu, ad Vistulæ Aprique (*Vieprz* hic vulgò dicitur adcolis) amnium confluentem: hinc ipsum Aprum, & à fonte ejus lineam ad Amadocem lacum, & opidum *Grodek*; mox flumen, quod à dicto lacu opidum *Zárebá* præterfluens, Tyræ miscetur amni, qui nunc vulgò dicitur *Dniester* & *Niester*, hinc denique ipsum Tyram ad Pontum usque Euxinum. Hoc igitur termino à Sarmatis, longè latèque in orientem ac septemtrionem versùs incolentibus, distinguebantur Germani. A Dacis autem versùs meridiem (quos quondam ad Marum usque flumen incoluisse, supra in *Quadis* ostendi) prædicto Carpatiorum montium jugo, à Maro amne ad fontem usque Hierassi amnis, qui vulgò nunc adcolis dicitur *Prut*; & mox ipso Hierasso, Danubioque, & hujus ostio maximè austrino. Atque ad Pontum quidem Danubiumque antiquissimis pertingebant temporibus Bastarnæ Germani. posterioribus verò temporibus, quidquid agrorum inter Danubium, Hierassum ac Tyram amneis situm, partim Getæ, id est, Daci, partim Sarmatæ, pulsus Bastarnis, obsederunt. Hinc est, quòd Tacitus montibus tantùm Germanos à Dacis separat.

Hic igitur ultimus ab ortu solis terminus fuit Germaniæ. Genteis ab hoc latere ultra Dacorum monteis, Vistulam amnem, & mare Svevicum, indicat Tacitus in fine libri de Germaniâ, post explicatam Sveviam, his verbis: *Hic Sveviæ finis. Peucinatorum, Venedorumque, & Fennorum nationes, Germanis, an Sarmatis adscribam, dubito*. Dubitare eum heic credo, quia plerique ante eum auctores Sarmatiæ has regiones, ad Vistulam usque amnem, tribuerant. Expediit tamen mox causas, cur Germanis adscribendas censcat; de quibus infra, in singularum gentium explicatione, agam. Quin sibi jam inde ab initio certam stetisse sententiam, Germanis eas adscribere, satis indicat in exordio mox libri, ubi *Germaniam à Sarmatis non Vistulâ, aut dicto mari, sed mutuo metu*; à Dacis verò, qui ultra Vistulæ fontem, Hungariæ partem, Transilvaniam, Valachiam, Moldaviamque, in ripâ Danubii incoluerunt, *montibus separari* ait. At si quis fortè miretur, vel dubitet, tam immensum terrarum spatium à septemtrionali usque oceano ad mare Ponticum, unas treis incoluisse Germanorum genteis, *Peucinos, Aestios, atque Fennos*: (nam *Venedos* fuisse Sarmatas, infra ostendam) is meminerit, totam vastissimam illam Germaniam Plinium, lib. iv, cap. xiv, in v tantùm distribuuisse incolarum genera; quibus tamen nec Aestii, nec Finni adnumerati. Verùm plures in singulis Peucinatorum, Aestiorum, ac Fennorum gentibus fuisse nationes atque nomina, apertè indicat auctor noster voce pluralis numeri *nationes*. Hæc igitur in universum dicta sint de tribus hisce gentibus, Germanorum ultimis. de singulis nunc membratim agendum; eodem scilicet ordine, quo ab auctore nostro commemoratæ. quamquàm à Fennis incipere ordo regionum postulabat; quum Scandinaviæ peninsula proxima sit Finningia. Verùm ratio, cur Bastarnas cum his, tum Venedis præposuerit auctor, mox infra reddetur.

CAP. XLIII.

De PEUCINIS; qui & BASTARNÆ.

AUCTOR igitur noster idè PEUCINORUM sive BASTARNARUM narrationem primo loco instituit, quia ex remotissimis in orientem versùs Germaniæ populis hi proximi Romanis, Pannonias Mæsiæque sub provinciarum nomine tenentibus; eoque omnium notissimi, & Germanici generis certissimi. *Peucinatorum*, inquit, *Venedorumque, & Fennorum nationes, Germanis, an Sarmatis adscribam, dubito. quamquàm Peucini, quos quidam Bastarnas vocant, sermone, cultu, sede, ac domiciliis, ut Germani agunt: sordes omnium, ac torpor. ceterum connubis mixtis nonnihil in Sarmatarum habitum sædantur*. Reddit heic auctor causas, cur Bastarnæ sive Peucini, aut Germanis, aut Sarmatis adscribendi videantur. Causæ, cur Germanis adscribendi, haud leves, sed multo maximæ; idem sermo, idem corporis cultus, idem mores, eadem sedes, nempe